

REFORME ZA PRIVREDNI RAST I OTPORNOST POSLOVANJA 2022.

ODBOR ZA POREZE I FINANSIJE

AMCHAM SERBIA
A LEADER IN CHANGE

ODBOR ZA POREZE I FINANSIJE

CILJ 1: SMANJENJE ADMINISTRATIVNOG OPTEREĆENJA DEVIZNOG POSLOVANJA

...KROZ IZMENU ZAKONA O DEVIZNOM POSLOVANJU

IZAZOV: Postojeći Zakon o deviznom poslovanju predstavlja značajan teret modernom poslovanju, kreira velike administrativne troškove i usporava transakcije u privredi Srbije. Ograničenja propisana Zakonom o deviznom poslovanju ugrožavaju efikasnost poslovanja, smanjuju dostupnost finansijskih sredstava start-up kompanijama i maloj privredi. Negativan efekat je uočljiv i kod ograničenja širenju domaćih kompanija u regionu, smanjenja konkurentskih uslova poslovanja domaćih kompanija i preduzetnika, a posebno za potencijal razvoja digitalne ekonomije što predstavlja ključni faktor za dostizanje viših održivih stopa privrednog rasta u narednom periodu.

Važeći zakon donet je 2006. godine i menjan je nekoliko puta od tada, ali ni jedna izmena nije rešila ključne zamerke privrede koje se tiču netransparentnosti, ograničenja, velike administrativne intenzivnosti, a od nedavno je neizvesnost u primeni propisa značajno porasla uz različita tumačenja regulatora kojima se ugrožava pravna sigurnost u deviznom poslovanju. Ključni izazovi odnose se na:

- a) „pozitivistički“ pristup u tumačenju propisa (sve što nije eksplicitno dozvoljeno tumači se kao zabranjeno), otežava sprovođenje propisa, dok se uvođenje novih digitalizovanih vidova poslovanja uslovljava izmenom zakona,
- b) sva ograničenja nisu navedena u samom zakonu, već se uvode i velikim brojem podzakonskih akata,
- c) primena „*ex ante*“ devizne dokumentarne kontrole za pojedinačnu transakciju od strane NBS (kreditni poslovi i garancije), dovodi do različitih tumačenja koja često nisu obrazložena i javno dostupna,
- d) administrativno opterećenje, uzrokovano deviznom dokumentarnom kontrolom prilikom svake transakcije se značajno usporava i poskupljuje poslovanje, imajući u vidu da savremeni načini obrade zahteva od strane banaka (straight through processing) nije moguće.

PREDLOG REŠENJA: Potrebna je korenita izmena regulatornog okvira kako bi se **napustio sistem „ex ante“ devizne dokumentarne kontrole pojedinačnih transakcija i umesto toga uveo sistem analize i upravljanja rizikom** zavisno od tipova transakcija, njihove veličine i slično. Poboljšanja regulatornog okvira bi trebalo da podrazumevaju:

- Izmenu tehnike pisanja zakona u odnosu na postojeći način. **Sve zabrane koje je neophodno da postoje treba da budu izričito propisane u samom zakonu**, dok bi podzakonski akti precizirali način primene propisa, ali ne bi mogli da uvode dodatna ograničenja,
- **ukidanje *ex ante* devizne dokumentarne kontrole, a posebno obaveze registracije** (zapravo odobrenja pojedinačnih) **kreditnih poslova sa inostranstvom**. Umesto toga se može propisati uvođenje prave registracije, tj. *ex post* izveštavanja, i **sprovođenje liberalizacije garancijskih poslova** (npr. po modelu reforme koju je Hrvatska sprovela 2003. godine),
- **olakšanje platnog prometa sa inostranstvom ukidanjem prethodne devizne dokumentarne kontrole od strane banaka**, kao i **upotrebu šifri plaćanja isključivo u statističke svrhe** umesto kao regulatorni preduslov obavljanja transakcije, i
- **pojednostavljivanje i omogućavanje prenosa i prebijanja potraživanja i dugovanja** u poslovanju sa inostranstvom (u skladu sa primerom Hrvatske od 2003. godine),

Pomenute mere ni u kom slučaju ne bi zadirale u postojeća ovlašćenja Vlade Republike Srbije i Narodne banke Srbije **da u slučaju pojave značajnih rizika za makro-ekonomsku i finansijsku stabilnost zemlje, mogu odmah uvesti privremena ograničenja pojedinih tipova deviznih i međunarodnih transakcija za koje je procenjeno da su rizične.**

...KROZ POJEDNOSTAVLJENJE UMEMO KOMPLIKOVANJA IZVEŠTAVANJA O PREKOGRANIČNIM TRANSAKCIJAMA, U SKLADU SA PRAKSOM U EU

IZAZOV: Postojeća regulativa deviznog poslovanja izvršenje pojedinačnih prekograničnih transakcija posebnim propisima uslovljava administrativnim zahtevima, koji se koriste u svrhu prikupljanja podataka za platnobilansnu statistiku. Ne sporeći važnost prikupljanja podataka smatramo da takav način njihovog prikupljanja neopravdano opterećuje prekogranične transakcije, usporava ih, otežava i povećava troškove. Takav način prikupljanja podataka, iako se isti prikupljaju za iste svrhe u svim EU zemljama, ne postoji, a poslednja članica EU koja je imala takve procedure, ukinula ih je počev od 2011. godine. Uprkos već komplikovanoj regulativi sredinom jula 2020. donete su izmene Uputstva za sprovođenje Odluke o uslovima i načinu obavljanja platnog prometa sa inostranstvom, čija primena je počela od 1. januara 2021. godine (sa naknadnim izmenama). Tačkom 50. Uputstva stvoren je dodatni administrativni teret za banke i celu privredu u pogledu prikupljanja statističkih podataka, koji opterećuje i poskupljuje postojeće transakcije. Od banaka se zahteva da obezbede tražene podatke tako što će izmeniti sve forme unosa naloga za plaćanje ili naplatu, počevši od svog informacionog sistema, do svakog elektronskog servisa koji klijenti koriste. Privreda će, sa druge strane, imati povećan administrativni rad na unosu velikog broja podataka, na početku manuelno, a zatim i dodatne troškove za prilagođavanja IT sistema. Posebne probleme imaju kompanije koje koriste SWIFT mrežu za dostavu naloga, jer će zbog ograničenja broja karaktera u jednom nalogu moći da dostavi najviše 3-4 fakture, što će dovesti do povećanja broja naloga što za posledicu ima značajno povećanje troškova klijenta.

PREDLOG REŠENJA: Staviti van snage tačku 50. Uputstva za sprovođenje Odluke o uslovima i načinu obavljanja platnog prometa sa inostranstvom i dalje raditi ne pojednostavljenju, a ne na dodatnom opterećivanju transakcija za potrebe statistike. Potrebno je analizirati modele izveštavanja za potrebne platnobilansne statistike koji se koriste u zemljama EU i u skladu sa tim reformisati sistem prikupljanja podataka od strane NBS.

CILJ 2: POVEĆANJE TRANSPARENTOSTI IZMENA PORESKOG SISTEMA I OLAKŠANA PRIMENA PROPISA

...KROZ OBAVEZNE KONSULTACIJE PRE DONOŠENJA PROPISA I JASNE PORESKE PROPISE

IZAZOV: Srpski poreski sistem kao celina je konceptualno dobro osmišljen i poreske stope su uglavnom konkurentne. U poslednjih par godina postoje inicijative za veoma postepeno spuštanje opterećenja zarada, što je potez koji poslovna zajednica pozdravlja kao tendenciju, imajući u vidu da većih efekata nije bilo.

U poslednjih nekoliko godina glavna zamerka poslovne zajednice fokusirana je na izmene poreskih propisa koji se menjaju svake godine, uglavnom **bez, ili sa ograničenim, prethodnim konsultacijama sa poslovnim i profesionalnom zajednicom**, što dovodi do povećanja nepredvidljivosti poreskog okruženja, ponekad i nekonzistentnosti poreskih propisa, a poseban problem predstavlja primena novih propisa. Takođe, **podzakonski akti** koji treba da olakšaju primenu propisa i pruže detaljna uputstva (npr. Zakona o PDVu) **ograničenu** su na opis samo izolovanih pitanja za koje zakon eksplicitno propisuje obradu u podzakonskom aktu. Jedini način na koji poreski obveznici mogu da dobiju bilo kakve smernice u vezi sa tim kako će poreski zakoni i propisi biti tumačeni od strane poreskih vlasti jesu mišljenja Ministarstva finansija. Postupak izdavanja je dugačak, često se završava mišljenjem koje ne pruža konkretan odgovor na pitanja koja postavljaju poreski obveznici. Štaviše, ova mišljenja se često ignorišu od strane Poreske uprave u poreskim kontrolama.

PREDLOG REŠENJA: Obezbeđivanje da svi predlozi izmena poreskih zakona budu **blagovremeno izneti javnosti na konsultacije** pre podnošenja Narodnoj skupštini.

... KROZ IZRADU SVEOBUHVAJNIH PRAVILNIKA O PRIMENI KLJUČNIH PORESKIH PROPISA

PREDLOG REŠENJA: Ministarstvo finansija treba da izdaje **obavezujuće i detaljne propise za primenu poreskih zakona**, u svim poreskim oblastima, kao što je to urađeno u oblasti PDV-a: porez na dobit pravnih lica, porez na dohodak i porez na imovinu. Ova pravila treba da pruže detaljno objašnjenje kako svako pojedinačno pravilo propisano poreskim zakonima treba da bude primenjeno i tumačeno. Iako su mišljenja Ministarstva finansija obavezujuća za postupanje Poreske uprave, u praksi su česta odstupanja poreskih organa od stavova Ministarstva u konkretnim poreskim pitanjima. **Sveobuhvatni pravilnici bi bili obavezujući, ne samo za poreske obveznike i Poresku upravu, već i za sudove.** Takođe, za razliku od mišljenja, poreski propisi bi propisivali opšta pravila primenjiva na različite situacije (pravno gledano, mišljenja su obavezujuća samo u odnosu na konkretan činjenični opis u vezi mišljenjem koje je izdato).

CILJ 3: UNPAREĐENJE SISTEMA DONOŠENJA ODLUKA U PORESKIM SPOROVIMA

...KROZ KONTINUIRANU SPECIJALIZACIJU I EDUKACIJU

IZAZOV: Sistem rešavanja sporova je najslabija tačka poreskog sistema Srbije. Pozitivan iskorak je ostvaren kroz izmeštanje nadležnosti za rešavanje drugostepenih poreskih postupaka iz Poreske uprave u Ministarstvo finansija, u skladu sa preporukama Odbora za finansije i poreze. Sudska kontrola Poreske uprave ograničena je samo jednom instancom (Upravni sud) koja nema kapacitet da se suoči sa kompleksnim poreskim slučajevima. Upravni sud nema specijalizovane sudije ili veća za poresku materiju, i pored njene izuzetne kompleksnosti i specifičnosti, te sudije preuzimaju predmete bez adekvatne dubinske edukacije u ovoj oblasti.

PREDLOG REŠENJA: Neophodna je funkcionalna ili personalna specijalizacija sudija u okviru Upravnog suda za postupke u poreskoj materiji kao i uvođenje stalne i sveobuhvatne edukacije sudija Upravnog suda (posebno onih specijalizovanih za poreske postupke) od strane Pravosudne akademije.

CILJ 4: KOMPLETIRANJE REFORME PARAFISKALNIH NAMETA

...KROZ UREĐENJE NAKNADE ZA UNAPREĐENJE I ZAŠTITU ŽIVOTNE SREDINE

IZAZOV: 2018. godine usvojen je Zakon o naknadama za korišćenje javnih dobara koji je regulisao ovaj tip neporeskih nameta. Ipak Naknada za unapređenje i zaštitu životne sredine je u toku nekoliko meseci 2019. godine doživela dve korenite izmene naplate, a trenutno važeća ne zadovoljava princip "zagađivač plaća" te tako ne podstiče smanjenje zagađenja koje se mere.

PREDLOG REŠENJA: Integrisati ovu naknadu u Naknadu za zagađenje (proširiti bazu za naplatu ove naknade na sva pravna lica koja imaju obavezu merenja), dok obračun treba ostaviti prema formuli za Naknadu za zagađenje (obezbeđivanje proporcionalnosti naknade količini zagađenja). Obezbediti podelu prihoda od Naknade za zagađenje između centralnog i lokalnih budžeta. Razrezivanje naknade ostaviti na nivou Republike dok bi lokalnim inspekcijama trebalo dati nadležnost za nadgledanje sprovođenja.

CILJ 5: OMOGUĆAVANJE UPOTREBE DIGITALNIH REŠENJA U FINANSIJAMA I POREZIMA

...KROZ RAZVOJ DIGITALNOG IDENTITETA, RAZMENU PODATAKA I OPEN BANKING

IZAZOV: Dalje unapređenje iskustva korisnika finansijskih usluga, olakšavanje procedura i automatizacija procesa moguće je isključivo uz dodatni razvoj regulative i razmene relevantnih podataka između javnog i privatnog sektora.

PREDLOG REŠENJA: Konkretni predlozi tiču se razvoja digitalnog identiteta građana, razmene podataka o fizičkim i pravnim licima sa državnim institucijama kao što su Poreska uprava i PIO fond u cilju efikasnije ocene kreditnog rejtinga, kao i primena open banking-a za poboljšanje iskustva korisnika i automatizaciju procesa.

- **Razvoj digitalnog identiteta građana.** Prve korake pozitivnog razvoja regulative za daljinsko identifikovanje videli smo od skora na primeru fizičkih, i pravnih lica upotrebom video tehnologije i dvofaktorske autentifikacije za ugovore do RSD 600.000, za finansijske institucije koje su pod kontrolom NBS-a. U cilju omogućavanja sklapanja ugovora na daljinu i za kompanije iz drugih industrija, jedno od rešenja je formiranje nacionalnog sistema za čuvanje digitalnog identiteta građana. Na ovaj način, građani bi bili u mogućnosti da elektronski potpišu bilo koji ugovor (ekvivalent svojeručnom potpisu), korišćenjem mobilne aplikacije preko koje bi građani pristupali svom elektronskom potpisu sačuvanom u cloud-u. Omasovljavanje ovakvog sistema bi moralo da podrazumeva inicijalnu identifikaciju klijenata na daljinu, što bi se moglo postići upotrebom video tehnologije, uz relevantne izmene zakona. Primer korišćenja digitalnog ID-a nalazimo u skandinavskim zemljama (Švedska, Norveska, Finska i Danska), gde su banke bile nosioci nacionalne šeme BankID, koja je omogućila građanima ovih zemalja izdavanje elektronskog potpisa uz samo jednu identifikaciju u bilo kojoj od banaka. Osim ovog primera postoji i primer u Velikoj Britaniji, gde se upotrebom aplikacije identifikacija građana vrši na osnovu selfie-a, a korišćenjem robotike koja omogućava poređenje lica sa selfie-a i onog na ličnoj karti uz funkcionalnost liveness detection.
- **Razmena podataka o fizičkim licima (i pravnim licima) sa Poreskom upravom i PIO fondom.** Ova tema je od suštinskog značaja za dalju digitalizaciju procesa u poslovanju sa stanovništvom, ali u određenoj meri i pravnim licima. Inicijativa može ići u dva pravca, prema poreskim organima ili prema PIO službi, kako bi se automatskom razmenom podataka došlo ili do direktnog ili indirektnog podatka o visini primanja klijenata, uz klijentovu saglasnost. Primere razmene informacija državnog i privatnog sektora sličnih se naći u zemljama u okruženju i u EU (Slovačka, Hrvatska, Rumunija, Bugarska).
- **Open banking (PSD2).** Dozvoljavanje tzv. Open Banking-a (što bi se postiglo implementiranjem PSD2 direktive u sistem Srbije) bi otvorio mogućnost savremenim nefinansijskim institucijama (fintech kompanijama) upliv u određene segmente usluga, čime bi se povećala konkurencija u do sada isključivo bankarskim uslugama. Takođe, ovaj koncept omogućavao bi jednostavnu razmenu podataka o klijentima i korišćenju proizvoda između banaka, što bi dovelo do brzih procedura i boljeg iskustva korisnika finansijskih usluga (dalja automatizacija kreditnog procesa, procesa otvaranja računa kroz pojednostavljen account switching i slično).

...KROZ IMPLEMENTIRANJE SISTEMA ELEKTRONSKOG FAKTURISANJA SA ASPEKTA OPOREZIVANJA

IZAZOV: Zakon elektronskom fakturisanju detaljno uređuje funkcionisanje sistema elektronskih faktura u Srbiji, međutim potrebno je precizirati poreski aspekt implementacije sistema elektronskih faktura, posebno sa aspekta PDV-a, kao i načina rada i nadležnosti Poreske uprave po ovom pitanju.

PREDLOG REŠENJA: Imajući u vidu da Zakon o PDV-u daje nadležnost za bliže uređivanje izdavanja računa i pojednostavljenja vezano za izdavanje računa, smatramo da je potrebno Pravilnikom o primeni PDV-a precizirati sve poreske aspekte elektronskog fakturisanja i nadzora nad istim.

CILJ 6: UNAPREĐENJE POJEDINAČNIH REŠENJA U PORESKIM PROPISIMA

...POREZ NA DOHODAK GRAĐANA

IZAZOV: Dvostruko oporezivanje dohotka nerezidenata zaposlenih kod domaćih poslodavaca usled sistemске greške u razmeni podataka između Centralnog registra obaveznog socijalnog osiguranja.

Problem u vezi sa utvrđivanjem obaveza poreza i doprinosa za nerezidentna fizička lica (strance) zaposlena kod rezidentnih poslodavaca u Republici Srbiji koja su u međuvremenu stekla državljanstvo Republike Srbije, kao i strancima kojima je izmenjen evidencijski broj, prouzrokuje značajne neosnovane finansijske izdatke i nepotreban administrativni teret za poslodavce koji redovno izmiruju obaveze poreza i doprinosa za svoje zaposlene, čime se potencijalno ugrožava pravo na obavezno zdravstveno osiguranje svih zaposlenih kod ovih poslodavaca. Od 2021. godine, usled ovog sistemskog problema, Poreska uprava je podnosila poreske prijave PPP PD po službenoj dužnosti za poslodavce nerezidentnih lica (stranaca) koja su u toku svog radnog angažovanja kod poslodavca dobila JMBG po osnovu sticanja državljanstva (ili kojima je izmenjen evidencijski broj). U navedenim poreskim prijavama se obračunavaju porezi i doprinosi od dana kada su ova lica inicijalno stupila na rad kao stranci sa dodeljenim evidencijskim brojem, bez provere da li su poslodavci poreske prijave podnosili i platili poreze i doprinose od dana stupanja na rad takvih lica. Ovaj problem prouzrokuje značajno finansijsko i administrativno opterećenje za poslovanje kompanija koja zapošljavaju strana lica u Republici Srbiji. Poslodavci u ovoj situaciji, kako bi obezbedili kontinuitet u zdravstvenom osiguranju zaposlenih, su primorani da ponovo plate poreze i doprinose za zadužene poreske prijave, što stvara dodatan finansijski izdatak, ali i dodatno administrativno opterećenje, jer su poslodavci primorani da svaki put po plaćanju poreza i doprinosa zahtevaju povraćaj i dokazuju da su porezi i doprinosi bili pravovremeno plaćeni za ova lica.

PREDLOG REŠENJA: Uvođenje internih procedura za efikasno rešavanje greški koje su se javile kod obveznika kod kojih je evidentno da je u pitanju greška u pogledu podataka zaposlenih lica za koje je poslodavac podneo poreske prijave i platio poreze i doprinose u periodu kada su ta lica bila evidentirana kao stranci (obrazac koji mogu koristiti, dokaze koje je potrebno da prilože za svaki od navedenih slučajeva...). U daljem periodu je neophodno urediti ažuran sistem razmene podataka o obveznicima zaposlenim nerezidentima između CROSO i Poreske uprave, kako bi ubuduće imali na raspolaganju se relevantne činjenice i predupredili greške ovakve vrste.

IZAZOV: Izmenom člana 18 Zakona o porezu na dohodak građana, krajem 2019, i prethodnim mišljenjem iz februara 2019. godine, uveden je veliki **administrativni teret poslodavcima za prikupljanje dokumentacije za pravdanje troškova prevoza za dolazak i odlazak sa rada**. Imajući u vidu da se gornja granica od 4.359 dinara mesečno nije značajno menjala, te da je efekat povećanja prihoda po ovom osnovu u budžetu minoran, takvo povećanje predstavlja isključivo povećanje administrativnih troškova poslovanja. Imajući u vidu da su troškovi za koje se dokumentovanje priznaje troškovi javnog transporta, troškovi benzina, troškovi taksi prevoza, ovime se u neopravdano destimulišu zaposleni koji na posao dolaze biciklom, pešice ili drugim ekološki značajno boljim načinima prevoza. Uzimajući u obzir problem koji gradovi u Srbiji imaju sa zagađenjem vazduha, ovakvu destimulativnu poresku politiku za ekološki transport do posla svakako smatramo neprihvatljivom.

PREDLOG REŠENJA: Brisanje reči „dokumentovanih“ iz člana 18, stava 1, alineje 1 i poništavanje mišljenja iz februara 2019. godine.

...POREZ NA DODATU VREDNOST

IZAZOV: Dobra i usluge iz oblasti građevinarstva u kojima se pravila iz člana 10. stav 2, tačka 3) o poreskom obvezniku Zakona o PDV-u primenjuju pri izračunavanju PDV-a.

Osobe zaposlene u poreskom, ili u finansijskom i računovodstvenom, sektoru (u kompanijama koje nemaju zaposlene kojima su posebno dodeljeni zadaci u vezi sa porezima), gube dosta vremena na tumačenje oblasti sa kojom uopšte nisu upoznati, i na utvrđivanje da li neka određena delatnost u fakturi spada u sektor građevinarstva. Pored činjenice da su trenutno primenjiva pravila komplikovana za primenu, takođe postoji i nedostatak sigurnosti u njihovoj primeni za poreske obveznike. Primarni razlog za ovo leži u upućivanjima na neporeska pravila (pravila o klasifikaciji poslovnih delatnosti) koja kao takve ne pružaju nedvosmislen odgovor da li je konkretna transakcija *de facto* usluga koja spada u sektor građevinarstva.

PREDLOG REŠENJA: Pravilnik o porezu na dodatu vrednost u delu utvrđivanja dobara i usluga iz oblasti građevinarstva za svrhu određivanja poreskog dužnika za porez na dodatu vrednost treba da budu jasnije određena pravila primene.

IZAZOV: Neprimerene administrativne obaveze u vezi evidentiranja, kao obveznika PDV, stranog lica koji isključivo vrši otpremanje robe u inostranstvo, a koja se nalazi u postupku carinskog skladištenja.

Izmenom člana 10a Zakona o porezu na dodatu vrednost koja je u primeni od januara 2020. godine, uvedena je obaveza PDV registracije za strana lica koja vrše promet dobara i usluga i u situacijama kada vrše promet za koji je propisano poresko oslobođenje sa pravom na odbitak prethodnog poreza – dakle i u slučajevima kada se PDV u Republici Srbiji ne plaća.

Propisana obaveza registracije uključuje i situaciju kada strano lice vrši unos dobara u carinsko područje Republike Srbije, gde ista ostaje praćena od strane carinskog organa RS, izdavanjem dokumentacije u postupku carinskog nadzora do momenta ponovnog izvoza sa carinskog područja RS, pri čemu se navedena dobra ne stavljaju u slobodan promet, odnosno ne uvoze na teritoriju Srbije.

U konkretnom slučaju, radi se o modelu poslovanja koji podrazumeva da velike inostrane kompanije otvaraju u Srbiji regionalne logističke centre koji im služe za držanje zaliha kako bi u svakom trenutku podmirili potrebe lokalnih tržišta u ovom delu Evrope. Optimizovan lanac snabdevanja, odnosno držanje robe na lokaciji u blizini tih tržišta (zemalja jugoistočne Evrope) važan je deo poslovne strategije navedenih kompanija, a Srbija se smatra pogodnom lokacijom upravo zbog centralnog položaja u regionu. Prema navedenom modelu, tok robe bi podrazumevao da se iz jedne strane zemlje (npr. fabrika ili skladište u Poljskoj), roba prenosi u drugu stranu zemlju (npr. Severnu Makedoniju) samo sa privremenim fizičkim zastojem u carinskom skladištu u Srbiji.

Imajući u vidu da se usled primene izvoznog poreskog oslobođenja (shodno članu 24. Zakona), svakako PDV ne plaća u RS, te bi obaveza stranog obveznika bila da zapravo podnosi „prazne“ PDV prijave tj. prijave bez iskazane PDV obaveze, ukazujemo da se na ovaj način neprimereno nameće administrativni teret nerezidentnim licima koja u Srbiji posluju na gore opisan način.

Navedena odredba Zakona ne stimuliše kompanije da baš Srbiju odaberu kao regionalni logistički centar u regionu, što znači da država/fiskus, na ovaj način može izgubiti potencijalne prihode koji bi nastali kao posledica pružanja usluga zakupa skladišta i pratećih logističkih usluga (usluga manipulacije robom, prevoza, posredovanja sl.) u Srbiji.

PREDLOG REŠENJA: Izmena člana 10a Zakona o porezu na dodatu vrednost tako da nerezidenti koji isključivo otpremaju stranu robu koja se nalazi u okviru carinskog postupka u inostranstvo, odnosno ne stavljaju robu u slobodan promet u RS, budu izuzeti od obavezne PDV registracije.

...POREZ NA DOBIT PRAVNIH LICA

IZAZOV: Priznavanje pozitivne razlike između neotpisane poreske i neotpisane računovodstvene vrednosti rashodovanog sredstva.

Poreski obveznici koji vrše nadogradnju na sredstvima koja je veća od 10% knjigovodstvene vrednosti, primenjuju nova pravila o amortizaciji na celokupnu vrednost tog osnovnog sredstva. U takvim situacijama, posebno kod određenih kategorija sredstava (nematerijalnih ulaganja) gde je računovodstvena amortizacija bila znatno viša od poreske amortizacije, dolazi se u situaciju da kod preračuna na „nova“ pravila znatan deo osnovice za poresku amortizaciju gubi te na taj način obveznici po ovom osnovu mogu imati trajne poreske razlike. Novim pravilnikom o poreskoj amortizaciji delimično je regulisan način da se ovakav negativan efekat promene pravila obračuna spreči (na način da se kao rashod priznaje iznos pozitivne razlike između neotpisane poreske i neotpisane računovodstvene vrednosti), međutim, samo u situaciji kada je stalno sredstvo otuđeno ili uništeno. Pravilnikom bi trebalo obuhvatiti i situaciju u kojoj je došlo do rashodovanja osnovnog sredstava s obzirom da postoje osnovna sredstva koja obveznik neće uništiti, otuđiti ali će prestati sa njihovom upotrebom (npr. razne računovodstvene, klijentske i druge baze podataka).

PREDLOG REŠENJA: Dopunom Pravilnika o amortizaciji stalnih sredstava koja se priznaje u poreske svrhe omogućiti priznavanje troška amortizacije po osnovu pozitivne razlike između neotpisane poreske i neotpisane računovodstvene vrednosti i za rashodovana sredstva.

IZAZOV: Stalna poslovna jedinica - Pravila o oporezivanju stalne poslovne jedinice su na elementarnom nivou i ne omogućavaju stranim kompanijama koje privremeno posluju u Srbiji da prijave i plate porez na dobit na jednostavan način. Naime, jedina mogućnost da se porez plati je da se strana kompanija registruje u formi ogranka ili preduzeća, što predstavlja veliko administrativno opterećenje za kompanije koje privremeno obavljaju delatnost u Srbiji (npr. realizacija vremenski ograničenih projekta i sl.) U mnogim razvijenim zemljama, omogućeno je stranim kompanijama da prijave, obračunaju i plate porez samo na osnovu tzv. poreske registracije tj. bez potrebe da sa pravne strane registruju svoje prisustvo (u vidu ogranka ili kompanije). Slično rešenje već postoji u oblasti PDV-a gde je registracija omogućena putem kroz sistem PDV punomoćnika.

PREDLOG REŠENJA: Pravila o oporezivanju stalne poslovne jedinice treba da budu dopunjena i razjašnjena, možda kroz poseban pravilnik koji bi detaljno odredio sve aspekte oporezivanja za ovaj specifičan način poslovanja. Poreska uprava bi trebala da razvije pristupačan i efikasan sistem za registraciju nerezidentnih kompanija sa stalnim poslovnim jedinicama u Srbiji. Takođe, potrebno je i tehnički omogućiti podnošenje poreske prijave poreza na dobit i poreskog bilansa za stalnu poslovnu jedinicu (PBPJ) bez zahtevanja podatka o matičnom broju (s obzirom na to da se stalna poslovna jedinica stranog društva formalno ne registruje u APR-u), već samo na bazi podatka o poreskom identifikacionom broju (PIB) koji se dodeljuje prilikom upisa stalne poslovne jedinice stranog pravnog lica u jedinstven registar poreskih obveznika Poreske uprave u Republici Srbiji.

...POREZ NA IMOVINU

IZAZOV: OMOGUĆAVANJE MALIM I SREDNJIM PREDUZEĆIMA OBRAČUN POREZA NA IMOVINU PO FER VREDNOSTI

Zakon o porezima na imovinu omogućava obveznicima da kao osnovicu za porez koriste fer vrednost ukoliko sredstva vrednuju na taj način u poslovnim knjigama u skladu sa MRS/MSFI i usvojenim računovodstvenim politikama. Ministarstvo je u mišljenjima o primeni ove odredbe o utvrđivanju osnovice za porez iz Zakona o porezima na imovinu iznelo stav da navedenu odredbu treba tumačiti na način da samo lica koja primenjuju pun MSFI i evidentiraju imovinu po fer vrednosti mogu takvu fer vrednost koristiti kao osnovicu za obračun poreza na imovinu. Iz mišljenja Ministarstva, lica koja primenjuju MSFI za mala i srednja preduzeća (MSP) nemaju pravnog osnova da evidentiraju imovinu po fer vrednosti, jer su članom 7. stav 1. Zakona o porezu

na imovinu (kojim se uređuje kada fer vrednost nepokretnosti čini poresku osnovicu) izričito navedeni MRS i MSFI, ali ne i MSFI za MSP.

PREDLOG REŠENJA: S obzirom da suštinska razlika između procena fer vrednosti imovine kod obveznika koji primenjuju MSFI i koji primenjuju MSFI za MSP ne bi trebalo da postoji (što je potvrđeno i skorim mišljenjem Ministarstva finansija, broj 011-00-156/2019-16 od 19. marta 2019. godine), smatramo da bi bilo korisno precizirati putem izmene odredbe Zakona o porezu na imovinu da pomenuta mogućnost utvrđivanja poreske osnovice važi i za obveznike koji primenjuju MSFI za MSP.

...ELEKTRONSKA FISKALIZACIJA

IZAZOV: OTKLANJANJE ADMINISTRATIVNIH PREPREKA I PRAVNE NESIGURNOSTI U PRIMENI ZAKONA O FISKALIZACIJI

Novi Zakon o fiskalizaciji je u primeni od 1. novembra 2021. godine, sa početkom primene elektronskih fiskalnih uređaja od 1. maja 2022. godine. Od početka primene novih pravila o fiskalizaciji primetni su problemi u primeni Zakona. Ministarstvo finansija je do sada izdalo brojna mišljenja u pogledu tumačenja pojedinih odredaba Zakona kojima bi trebalo da se doprinese lakšoj primeni novog regulatornog okvira. Međutim, pojedina tumačenja Ministarstva finansija značajno odstupaju od dugogodišnje poslovne prakse u obavljanju prometa dobara i usluga, čime se mogu uzrokovati značajne administrativne troškove za poslovanje i ispunjavanje obaveza iz Zakona o fiskalizaciji. Najskoriji primer je mišljenje Ministarstva finansija od 15. jula 2022. godine, prema kojem se usluge pozicioniranja proizvoda u maloprodajnim objektima spadaju u promet maloprodaje. Ovim tumačenjem se nametnula obaveza izdavanja fiskalnih računa usluga pozicioniranja proizvoda u maloprodajnim objektima koji prethodno nisu bili predmet fiskalizacije, pa umesto faktura koje je maloprodaja izdavala distributerima za uslugu pozicioniranja, sada se za takav promet izdaje fiskalni račun. Ovakvim tumačenjem Ministarstva se obim nepotrebne papirologije može mnogostruko uvećati, ukoliko maloprodavac bude morao da distributeru izda poseban fiskalni račun za svaki promet ove usluge u svakom maloprodajnom objektu. Pored toga, mišljenjem se otvaraju druga pitanja na koji način sada obveznici mogu da izdaju fiskalne račune za ovakvu vrstu usluga, a da time ne prekrše neke od obaveza prilikom fiskalizacije. Tako, obveznici u ovoj situaciji nisu sigurni na koji način se može izdati fiskalni račun kod iznosa naknade koja je definisana u procentu od prometa, jer naknada za usluge pozicioniranja proizvoda nije poznata u trenutku prometa već početkom narednog meseca, zatim postoji problem kod izdavanja fiskalnog računa za uslugu ugovorenu u stranoj valuti sa inostranim distributerom, itd. Iz navedenog primera se može videti da postoje problemi u primeni novog regulatornog okvira fiskalizacije koji se moraju otkloniti što je pre moguće kako bi se izbegli dodatni administrativni troškovi u poslovanju i otklonila pravna nesigurnost u primeni pravila o fiskalizaciji.

PREDLOG REŠENJA: Preispitati odredbe člana 3. Zakona o fiskalizaciji za izmenu, jer trenutno važeće definicije prometa na malo iz stava 2. i maloprodajnog objekta iz stava 3. ostavljaju prostor za preširoko tumačenje u pogledu usluga koje mogu biti predmet fiskalizacije. Potrebno je propisivanje jasnih kriterijuma kojima će se otkloniti nedoumice oko toga koje poslovne transakcije potpadaju pod režim fiskalizacije propisanim Zakonom, a posebno je to značajno za usluge koje se pružaju privrednim subjektima u vezi sa maloprodajnim objektima.